

BOLU MUALLİMLER BİRLİĞİ VE YAYIN ORGANLARI

BOLU TEACHERS UNION AND ITS MEDIA OUTLETS

Fahri KILIÇ*

Geliş Tarihi/Received:14.07.2020

Kabul Tarihi/Accepted:31.10.2020

KILIÇ, Fahri, (2021), "Bolu Muallimler Birliği ve Yayın Organları", Belgi Dergisi, S.21, Pamukkale Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayını, Kış 2021/1, ss. 73-88.

Öz

Bolu'da Vilayet Matbaası 1913 yılında açıldıktan sonra Vilayet Gazetesi, salname, haber bültenleri, resmi bildirimler, duyurular ile sanat ve edebiyat içerikli dergi ve gazeteler çıkarılmaya başlanmıştır. II. Meşrutiyet Döneminde Ferda, Kardeş, Millî Mücadele Döneminde Dertli, Türkoğlu, Kürsü-i Millet, Gamlı, Duygu Yurdu, Yeni Yol, Millî Gaye gibi dergi ve gazeteler yayımlanmıştır. Cumhuriyet'in ilk yıllarında Ankara'da kurulan Muallimler Birliğinin bir şubesi de Muallimler Birliği olarak Bolu'da kurulmuştur.

Bolu Muallimler Birliği yürüttüğü yaygın eğitim faaliyetlerinin yanı sıra düzenli olarak eğitim odaklı dergiler çıkartmaya başlamıştır. Birliğin ilk yayın organı Altın Yaprak dergisidir. Dergi 1 Mart 1925 - 31 Ağustos 1925 tarihleri arasında on beş günde bir olmak üzere on üç sayı çıkartılmıştır. Altın Yaprak Mecmuası, genel olarak Türkiye'nin özel olarak da Bolu ilinin eğitim sorunlarını ve bunların çözüm yollarını ele almıştır.

Bolu Muallimler Birliğinin ikinci yayın organı Yeşil Yaprak dergisidir. Dergi 1925-1927 yılları arasında toplam 18 sayı çıkartılmıştır. Bolu'nun ormanlarından ve yeşilliğinden esinlenilerek Yeşil Yaprak adı verilen dergi bir eğitim dergisi olmasının yanı sıra, kültür, sanat, edebiyat ve eğitim uygulamalarına ait haberlere yer verildiği bir kültür sanat dergisidir.

Bolu Muallimler Birliğinin üçüncü yayın organı Çığır Dergisi de 1930-31 yılları arasında yayımlanmıştır. Dergi ayda bir olmak üzere toplam 7 sayı çıkartılmıştır. Dönemin eğitim anlayışına ve siyasi atmosferine ait izlerinin görüldüğü dergide aynı zamanda şehrin ve ülkenin eğitim uygulamalarına ilişkin haber ve yorumlara da rastlanılmaktadır.

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman inceleme tekniği kullanılacaktır. İncelemede alan yazınının dışında, arşiv kaynakları, süreli yayınlar, tetkik eserler ve anılara başvurulacaktır. Elde edilen bulgular ışığında Cumhuriyet Dönemi eğitim tarihi açısından genel bir değerlendirilme yapılacaktır. Dergide yer alan eğitim içerikli yazıların Bolu'nun eğitim öğretim hayatına etkileri değerlendirilecektir.

Anahtar kelimeler: *Bolu, Cumhuriyet, Toplum, Kültür, Eğitim.*

*Doç. Dr., Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalı, kiliç_f@ibu.edu.tr, (<https://orcid.org/0000-0002-0882-5811>).

Abstract

Upon the opening of Province Printing Office in Bolu in 1913 publications of provincial newspaper, annual, news bulletin, pronouncement, announcements as well as magazines and newspapers with art and literature began. Magazines and newspapers like Ferda and Kardeş in II. Constitutional Monarch Period and Dertli, Türkoğlu, Kürsü-i Millet, Gamlı, Duygu Yurdu, Yeni Yol and Milli Gaye in the National Struggle Period were published. A branch of Teachers Union that was founded in Ankara in the first years of the Republic was opened in Bolu under the same name.

Bolu Teachers Union began publishing education-focused periodicals as well as its non-formal education activities. The first media outlet of the Union is Altın Yaprak. The periodical totally had thirteen issues published every fifteen days between 1 March, and 31 August in 1925. Altın Yaprak handled education issues and solutions for Bolu in particular and for Turkey in general.

The second media outlet of Bolu Teachers Union is the periodical Yeşil Yaprak. The periodical totally had 18 issues between 1925 and 1927. Named with an inspiration from forests and greenery of Bolu, Yeşil Yaprak (meaning green leaf)- as an education journal- is also an art and culture periodical including practices for art, culture, literature and education.

The third media outlet of Bolu Teachers Union, Çığır was published between 1930 and 1931. The periodical was published monthly, reaching a number of 7 issues. In the periodical where an impression of education mentality and political atmosphere of the period could be obtained, news and comments on education practices of the city and the country were available.

In this study document analysis technique of qualitative research methods will be used. In the analysis archive sources, periodicals, surveys, and memoirs will be applied except from the body of literature. In consideration of the findings a general evaluation will be made regarding education history of Republican Period. The effects of educational writings in the periodical to the education in Bolu will be assessed.

Keywords: *Bolu, Republic, Society, Culture, Education.*

GİRİŞ

Dünyada öğretmen örgütlenmeleri ilk önce Sanayi Devrimi sonrası modernleşmenin ve siyasal çeşitliliğin artışının sonuçlarından biri olarak 1800'lerde gündeme gelmiştir.¹ FISE (Uluslararası Eğitim Sendikaları Federasyonu), CMOPE (Öğretim Mesleği Örgütleri Dünya Konfederasyonu), FIAI (İlkokul Öğretmenleri Uluslararası Federasyonu), FIPESO (Resmi Ortaöğretim Öğretmenleri Uluslararası Federasyonu), CSME (Öğretmenler Dünya Sendikal Konfederasyonu) gibi uluslararası öğretmen dernekleri ve sendikaları XX. yüzyılın başlarından itibaren faaliyete geçerek gelişmeye başlamışlardır.²

Türkiye'de öğretmenlerin örgütlenme tarihi yüz yıllık köklü bir geçmişe dayandırılabilir. II. Meşrutiyet'in getirdiği özgürlük havası birçok alanda cemiyetlerin kurulmasına yol açmıştır.³ Bu dönemde eğitimciler de çeşitli meslek birlikleri oluşturmaya başlamışlardır. Bu kapsamda ilk önce İstanbul'da Darülfünun ve Darülmuallimin mezunları tarafından "Encümen-i Muallimin" adında bir cemiyet kurulmuştur. Öğretmen haklarının daha güçlü savunulması için İstanbul'daki idadi, rüşdi ve iptidai okullarının öğretmenleri tarafından Muhafaza-i Hukuk-ı Muallimin Cemiyeti kurulmuş, başkanlığına da Mercan İdadisi Fransızca öğretmeni Zeki Bey seçilmiştir.⁴ Bu yeni cemiyetin kurulması üzerine Encümen-i Muallimin Cemiyeti ile Muhafaza-i Hukuk-ı Muallimin Cemiyeti, 1908 yılının sonlarına doğru "Cemiyet-i Muallimin" adı altında birleşmeye karar vermiştir. Cemiyet-i Muallimin'in başkanlığına Zeki Bey seçilmiş, Cemiyet-i Muallimin, görüşlerini yaymak için Ocak 1909'dan itibaren Mir'at-i Maarif adında bir dergi çıkarmaya başlamıştır.⁵ Cemiyet başkanı Zeki Bey'in 31 Mart Vakası'ndan sonra tutuklanması ile dağılmıştır.⁶ Cemiyet-i Muallimin dağıldıktan sonra İstanbul'da 1909 yılında Neşri-i Maarif ve Teavün-i Muallimin Cemiyeti, Edirne'de 1911 yılında Mahfel-i Muallimin Cemiyeti kurulmuş ise de yaygınlaşamamış ve bir süre sonra da kapanmıştır.⁷ Ayrıca bu dönemde açılmak istenen bazı öğretmen cemiyetleri de Maarif Nezareti tarafından uygun görülmediği için açılmamıştır.⁸

I. Dünya Savaşının sonlarına doğru İstanbul'da 9 Mart 1918'de Muallimler Cemiyeti adıyla yeni bir öğretmen örgütü kurulmuştur. Darülfünun salonunda yapılan toplantıda bir de idare heyeti oluşturulmuştur. Belirlenen idare heyeti bir tüzük hazırlamıştır. Hazırlanan bu tüzüğe göre cemiyetin amacı, "...muallimleri ilmi, içtimai ve iktisadi ihtiyaçlarını ve mevkii ihtiramalarını temine ve halkın irfanını yükseltmeye çalışmak,... muallim ve talebeye mahsus meslek ve ders kitapları ile mecmualar neşir... teavün ve tasarruf sandıkları teşkil eder..."⁹ olarak ifade edilmiştir.

Cemiyet, faaliyetlerin İstanbul Türk Ocağı binasında sürdürecektir. Ancak İngilizler tarafından Türk Ocağı binasının işgal edilmesi ve vatansever aydınların tutuklanıp Malta

1 Yahya Akyüz, Öğretmen Örgütlenmesi, Türkiye, Fransa, İsviçre'de ve Uluslararası Kuruluşla Etkinlikler Sorunlar, Ankara Üniversitesi Yayınları, Ankara 1980, s.121-123.

2 Mustafa Şahin, "Türkiye'de Öğretmen Örgütlenmelerine Bir Örnek: Ege Bölgesi Köy Öğretmenleri Derneği", Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi, S.XIV/28, Ankara 2014, s.281-282.

3 Tarih Zafer Tunaya, Türkiye'de Siyasal Partiler, Hürriyet Yayınları, C. I, İstanbul 1984, s. 371-372.

4 Ali Çankaya, Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (1859-1968), C.3, Ankara 1969, s. 407-409.

5 Arzu M. Nurdoğan, "Türkiye'de Öğretmenlik Mesleğinde Sosyal Dayanışma Fikrinin Doğuşu: Muallim Cemiyetleri (1908-1914)", Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi, S.17, İstanbul 2007, s.65-66.

6 Yahya Akyüz, "Doğuşunun Yüzüncü Yılında Türkiye'de Öğretmen Örgütlenmesinin İlk On Yılına Bakışlar (1908-1918)", Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi(OTAM), S.22 Ankara 2007, s.8-11.

7 Nafi Atuf, Türkiye Maarif Tarihi Hakkında Bir Deneme, Muallim Ahmet Halit Kitaphanesi, Ankara1930, s.14-15.

8 Başbakanlık Osmanlı Arşivleri, Tarih 24/B/1328, DosyaNo113, Gömlek No:54, Fon Kodu DH. MUI

9 Muallimler Cemiyeti Nizamnamesi, Matbaa-i Amire, İstanbul 1335, s.1

adasına sürgüne gönderilmesi üzerine cemiyet faaliyetlerini gizlice ev ve okullarda sürdürmek zorunda kalmıştır. Önce başkan Ahmet Halit (Yaşaroğlu) Bey'in evinde ve sahibi olduğu Şehzadebaşındaki Asri Mekteb ile Nakiye (Elgün) Hanımın müdireliğini yaptığı Fezyiye Mektebinde yürütülmüştür.¹⁰ Cemiyet halkta Millî Mücadele bilincinin arttırılması için çeşitli faaliyetler düzenlemiştir. Bu amaçla İstanbul'da İzmir'in işgalini protesto amacıyla 22 Mayıs 1919'da Sultanahmet meydanında büyük bir protesto mitingi gerçekleştirilmiştir.¹¹ . Mullimler Cemiyeti 1919 yılında yaptığı kongrede ilk defa bir kadın öğretmeni de başkanlığa seçmiştir. Fezyiye Mektebi Müdiresi Nakiye Hanım,1919 yılında yapılan olağan kongrede cemiyetin başkanlığına seçilmiş bir yıl boyunca bu görevi başarıyla yürütmüştür. Cemiyeti, öğretmen haklarının savunulduğu yer olmasının dışında millî mücadele konusunda halkın aydınlatılmasını Anadoluya silah ve asker sevkياتının yapıldığı bir karargah olarak da kullanmıştır.¹²

I. Dünya Savaşı süresince ve Mütareke Döneminde öğretmenlerin en önemli sorunlarından birisi, maaşların azlığı ve ücretlerini düzenli alamamalarıdır. Bu dönemde en çok mağdur olan öğretmenler arasında ilkokul öğretmenleri olmuştur. Bu nedenle maaşları düzenli ödenmediği için ilkokul öğretmenleri 1921 yılının Nisan ayının ilk haftasında greve gitmişlerdir. Grev sırasında İstanbul Muallimler Birliği ikiye ayrılmış ve çoğunluğunu ilkokul öğretmenlerinin oluşturduğu bir grup öğretmen "Mekاتب-i İptidaiye Muallimler Cemiyeti" adıyla yeni bir cemiyet kurmuşlardır.¹³ Yedi yüz civarında üyeye sahip olan cemiyet, dönemin en güçlü mesleki örgütü haline gelmiştir.¹⁴

A) Türkiye Muallimleri ve Muallimleri Dernekleri Birliği

Millî Mücadele döneminde Muallimler Cemiyeti üyesi öğretmenler halkın aydınlatılması, örgütlenmesi için çeşitli faaliyetler yürütmüşlerdir. Cemiyet'in önde gelen kadroları, Millî Mücadele'ye gönüllü olarak katılmış, Milli Mücadele'de önemli görevler üstlenmişlerdir. Bunlardan Mustafa Necati Bey Ege'de Yunan işgaline karşı verilen mücadelede öncülük ederken, Cevat Bey de Doğu Anadolu Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin kurulmasında etkin rol oynamıştır.¹⁵ Milli Mücadele döneminde öğretmen dernekleri Ankara hükümetine destek vermek amacıyla 21 Temmuz 1920'de Ankara Sultanisi muallimleri tarafından "Muallim ve Muallimeler Cemiyeti" adıyla yeni bir öğretmen derneği kurulmuştur.¹⁶ Cemiyet kısa sürede Antalya, Bolu, Denizli, Konya, Akşehir, Karaman, Amasya gibi illerde şubeler açmıştır. Cemiyet, 7 Mayıs 1921 tarihinde "Türkiye Muallime ve Muallimler Birliği" adını almıştır.¹⁷ Türkiye Muallime ve Muallimler Birliğinin Fahri Başkanı Mustafa Kemal Paşa üyeleri öğretmen kökenli milletvekillerinden Mazhar Müfit Bey, Cevdet Bey,

10 Ahmet Halit Yaşaroğlu, "Meşrutiyetten Sonra İlk Muallimler Cemiyeti", Öğretmen, İstanbul 1949, C. 3, S. 25, s. 8-9.

11 Ahmet Orhan, *Cumhuriyet Dönemi Öğretmen Örgütlenmesi*, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yayınları, İstanbul 2001, s. 34.

12 Nuray Özdemir, *Osmanlıdan Cumhuriyete: Bir Cemiyet Kadını Nakiye Elgün*, Phoenix Yayınevi, Ankara 2014, s.70-75.

13 Selçuk Uygun, "Öğretmen Örgütlenmesinin 100. Yılında Öğretmen Örgütleri Ve Çanakkale Muallimler Birliği" Çağdaş Eğitim Dergisi, Yıl: 34, Sayı: 363, Ankara 2009, s.18-20.

14 Yahya Akyüz, *Türkiye'de Öğretmenlerin Toplumsal Değişmedeki Etkileri 1848-1940*, Doğan Basımevi, Ankara 1948, s. 186-187.

15 İsmail Göldaş, *Milli Kurtuluş Savaşı'nda Öğretmenler*, Öğretmen Dünyası Yayınları, İstanbul 1981, s.29.

16 TBMM Zabıt Ceridesi, 21 Temmuz 1920.

17 Hâkimiyet-i Milliye, 9 Mayıs 1921.

Necati Bey, Muhittin Baha Bey, Dr. Suat Bey, Hamdi Bey ile Orta Tedrisat Müdürü Kazım Nami Beylerdir.¹⁸

B) Türkiye Muallimler Birliği

Türkiye Muallimleri ve Muallimleri Dernekleri Birliği, yerel kongrelerini tamamladıktan sonra, Ankara’da büyük bir kongre düzenlenmiştir. Kongre, 22 Ağustos 1924’te Mustafa Kemal Paşa, eşi Latife Hanım, Başvekil İsmet Paşa, vekiller ve 74 delegenin katılımıyla gerçekleştirilmiştir.¹⁹ John Dewey’in de katıldığı bu toplantının başkanlığına Adalet Vekili Mustafa Necati Bey seçilmiştir.²⁰ Kongrede öğretmenlerin maaş, terfi ve emeklilik işleri ele alınmıştır.²¹ Öğretmenlerin genel merkeze bağlı birlikler şeklinde örgütlenmesine karar verilerek, bütün öğretmen örgütleri tek bir çatı altında birleştirilmiştir.²²

Mustafa Kemal Paşa burada yaptığı tarihi konuşmasında...“*Muallimler! Yeni nesil Cumhuriyet’in fedakâr muallim ve mürebbileri, sizler yetiştireceksiniz; yeni nesil sizin eseriniz olacaktır. Eserin kıymeti sizin maharetiniz ve fedakârlığınız derecesiyle mütenasip bulunacaktır. Cumhuriyet fikren, ilmen, fennen, bedenen kuvvetli ve yüksek seciyeli muhafızlar ister. Yeni nesli bu evsaf ve kabiliyette yetiştirmek sizin elinizdedir...*”²³ sözlerini sarf etmiştir.

Türkiye’deki bütün öğretmen örgütlerinin birleşiminden sonra kurulan Türkiye Muallimler Birliği, ilk kongresini 2-6 Mayıs 1925 tarihleri arasında yapmıştır. Mustafa Kemal Paşa ve Lâtife Hanım’ın da iştirak ettiği kongre 60 üyenin katılımıyla gerçekleşmiştir.²⁴ Kongrede *Türkiye Muallimler Birliğinin maksadı bütün muallimlerin hukuk ve menafini siyanet etmek (korumak), muallimlik mesleğini layık olduğu mevkie çıkarmak, meslekdaşların fikri ve içtimai seviyelerini mesleğin kadr-i haysiyetiyle mütenasip bir şekilde ila eylemek (yükseltmek), yeni nesli asri, iradeli, Cumhuriyetçi, yetiştirmektir...*“ “...*Asgari 25 muallim bulunan yerlerde Birliğin birer merkezi, Muallim adedi 25’ten az olan yerlerde birer şube kurulacaktır.*”²⁵

Türkiye Muallimler Birliği, özellikle Erken Cumhuriyet Döneminde gerçekleştirilen inkılâpların topluma tanıtılıp benimsetilmesi amacıyla, halk dershaneleri ve gece mektepleri açmıştır. Bu okullarda örgün eğitimden yararlanamamış vatandaşlara okuma yazma eğitimi verilmiş, çeşitli meslek kursları düzenlenmiştir. Ayrıca yardıma muhtaç ve kimsesiz öğretmen ailelerine yardımda bulunulmuş, birlik merkezlerinin sayısı²⁶ ülke çapında 240 şubeye ulaşmıştır.²⁷ Cumhuriyet’in ilk yıllarında yapılan inkılabları halka anlatmak için çıkılan yurt gezilerinde Mustafa Kemal Paşa Muallimler Birliği Şubelerini ziyaret etmiş Cemiyet’in üyeleri ile görüşmelerde bulunmuştur.

18 Filiz Oymak, *Türkiye Muallimler Birliği Mecmuasının Sistematiik Tahlili*, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Denizli 2009, s.9.

19 Mustafa Ergün, *Atatürk Devri Türk Eğitimi*, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Yayınları, Ankara 1982, s.75–76.

20 *Vakit Gazetesi*, 23 Ağustos 1924.

21 *Cumhuriyet*, 27 Ağustos 1924.

22 Öğretmen örgütlerinin tek bir çatı altında faaliyetlerini yürütme kararı çerçevesinde İstanbul’da ilkokul öğretmenleri tarafından kurulan Mekâtib-i İbtidaiye Muallimleri Cemiyeti de Muallimler Birliği’ne katılma kararı almıştır. *Muallimler Mecmuası*, C. 8, Sayı:12, 15 Teşrin-i Sani 1930, s. 62.

23 *Hâkimiyet-i Milliye*, 26 Ağustos 1924

24 Ergün, *a.g.e.*, s. 76-77.

25 Niyazi Altunya, *Türkiye’de Öğretmen Örgütlenmesi (1908-1998)*, Ürün Yayınları, Ankara 2008, s.37-39.

26 *Hâkimiyet-i Milliye*, 17 Temmuz 1926.

27 *Muallimler Birliği*, S. 12, Haziran 1926, s. 533.

Türkiye Muallimler Birliği, yaygın halk eğimi alanında önemli çalışmalar yürütmüştür. En önemli amacını halka okuma yazma öğretmek olarak belirleyen Muallimler Birliği ihtiyaç duyulan yerlerde okuma yazma kursları açmıştır. Ayrıca birliğe bağlı öğretmenler yaz tatillerinde köylerde kasabalarda halka gezici okuma yazma kursları açacaktır.²⁸ Türkiye’de yeni Türk alfabesine geçilmesi ile birlikte Maarif Vekâleti’nin kontrolünde Dâhiliye, Maliye, Mülkiye, Sıhhiye, Nafia Vekâleti, belediyeler, müftülükler, Kızılay ile Cumhuriyet Halk Fırkası, Türk Ocakları, Halkevleri, gibi kamu yarına çalışan kuruluşlarda da okuma yazma kursları açılmıştır.²⁹ Türkiye Muallimler Birliği’de Harf İnkılâbı’nın topluma benimsetilip öğretilmesinde önemli bir rol oynamıştır.³⁰ Türk Ocakları ile yeni harfleri öğretmek için 1928 yılının Ağustos, Eylül, Ekim aylarında birçok yerde birlikle kurslar açmıştır. Türkiye’nin sınırları dışında Balkan ülkelerinde yaşayan Türk öğretmenler tarafından kurulan Muallimler Birlikleri de Türkiye’deki birliklerin benzeri faaliyetler yürütmüşler okullarında 1933 yılında yeni Türk alfabesi ile eğitime başlamışlardır.³¹

Muallimler Birliği halkı eğitmek için açtığı halk dershanelerinin yanı sıra, müsamereler, konferanslar düzenlemiş, sinemaları, kütüphaneleri, mektepleri ve askeri birimleri bu amaçla değerlendirmiştir. Türkiye Muallimler Birliği eğitim hakkındaki görüşlerini daha büyük kitlelere ulaştırmak amacıyla da “Muallimler Birliği” adı altında bir dergi çıkarmıştır.³² Birliğe bağlı şubelerde İstanbul’da “Muallim”, “Muallimler Mecmuası”, Adana’da “Milli Mefkûre” ve “Adana Mıntıkası Maarif Mecmuası”, ile “Çukurova’da Memleket”, Kırşehir’de “Dirlik”, Kastamonu’da “Birlik”, Çanakkale’de “Çanakkale Muallimler Birliği”, Sivas’ta “Duygu ve Düşünce” ile Dilek ve Yeni Dilek, Erzurum’da “Erzurum Muallimler Birliği”, İskilip’te “Muallimler Birliğinin Kurtuluş Yolu”, Samsun’da “Şark Yıldızı”, Trabzon’da “Trabzon Muallimler Birliği”, Edirne’de “Trakya Bilgi Sepeti”, Burdur’da “Gül”, Antalya’da “Yeni Hayat” Bolu’da ise “Altın Yaprak”, “Yeşil Yaprak” ve “Çığır” isimleriyle dergiler yayımlanmıştır.³³

Türkiye Muallimler Birliği genel merkezinin ve şubelerinin yayımladığı bu mecmualarda öğretmenlerin sorunları, maarifle ilgili mevzuatlar haberler ile birliklerin gerçekleştirdikleri faaliyetler hakkında bilgilere yer verilmiştir.³⁴ Ayrıca dil, edebiyat, tarih, sosyoloji, felsefe, iktisat, ziraat, spor, yurttaşlık ve sağlık alanlarında yazılara rastlanılmaktadır.

28 *Hâkimiyet-i Milliye*, 1 Temmuz 1926.

29 Fahri Kılıç, *Yeni Türk Alfabesinin Kabulü Ve Öğretiminde Kullanılan Yöntemler-Araçlar*, Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara 2012, s.171.

30 Günver Güneş, Müslime Güneş, “Türk Ocakları ve Harf İnkılâbı”, *80. Yılında Türk Harf İnkılâbı Uluslararası Sempozyumu, Yeditepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü* İstanbul 10-11 Kasım 2008, s. 187-197.

31 Cengiz Dönmez, *Tarihi Gereçekleriyle Harf İnkılâbı ve Kazanımları*, Gazi Kitabevi, Ankara 2008, s. 310.

32 Selahattin Öztürk, “Osmanlıca Eğitim, Çocuklar ve Gençlere Dair Süreli Yayınlar (Bir Bibliyografya Denemesi)”, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, EDAM, S.1, Haziran, İstanbul 2001, s. 210-220.

33 Fahri Kılıç- Murat Tarhan, *Yeşil Yaprak Cumhuriyet’in İlk Yıllarında Eğitime Taşradan Bir Bakış*, Siyasal Yayınevi, Ankara 2018, s. 15.

34 Yunus Pustu, “Türkiye Muallimler Birliği Genel Merkezi Ve Şubelerinin Neşrettiği Mecmualar”, *Çukurova Araştırmaları Dergisi*, S.5, Adana 2017, s.69.

C) Bolu Muallimler Birliği

Bolu Muallimler Birliği İdare Heyeti

Reis İbrahim, aza Şevket, aza Nazif, aza Edibe, kâtip Zuhuri, aza Daniş, veznedar Vasfi Bey

Bolu Muallim ve Muallimler Cemiyeti Millî Mücadele yanlısı bir grup öğretmen tarafından 1920 yılının son günlerinde kurulmuştur. Bolu'da kurulmuş olan ilk öğretmen derneğinin genel sekreteri Recep azaları ise Hikmet Turhan, Nuri, Azim ve Kazım beylerdir.³⁵ Cemiyet üyeleri Mustafa Kemal Paşa'nın önderliğinde yürütölen Kurtuluş Savaşının önemini millete aktarmayı hedef edinmişlerdir.³⁶ Cemiyet idare merkezi olan İmaret Mektebinde faaliyetlerini yürütmüş, toplum yararına seminerler düzenlemiş, okul çağını geçirmiş vatandaşlara okuma yazma kursları açmışlardır.³⁷ Millî mücadele döneminde Bolu'da görev yapan Maarif Müdürü Ahmet Talât (Onay) Bey'in gayretleri sayesinde cemiyet bu dönemde önemli çalışmalar yürütmüştür.³⁸ Toplumun başta eğitim olmak üzere hemen hemen her konuda aydınlatılması gerektiğine inanmış ve bu yolda da faaliyetler gerçekleştirmiştir.³⁹ Bu amaçla savaş yıllarında Bolu İaşe Dairesi olarak kullanılan idare binasında seminerler, konferanslar, okuma-yazma kursları düzenlemişlerdir.⁴⁰

Genel merkezi Ankara'da bulunan Türkiye Muallim ve Muallimler Cemiyeti 1925 yılında adını *Türkiye Muallimler Birliği* olarak değiştirme kararı almıştır. Bunun üzerine Anadolu'daki örgütleri de isim değişikliğine giderek yeniden kurulmaya başlanmışlardır. Maarif Müdürü Sabri Beyin Başkanlığında oluşturulan Bolu Muallim ve Muallimler Cemiyeti'nin yeni üyeleri şu isimlerden oluşmuştur: Yönetim kurulu başkanı Maarif Müdürü Sabri Bey, Kız Sanayi Müdürü Şevket Bey, İmam ve Hatip Mektebi Müdürü Nazif

35 Fahri Kılıç, "Bolu Müdâfaa-İ Hukuk Cemiyeti ve Faaliyetleri", *AİBÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, S.11(1), 2011. s.35.

36 *Bolu Gazetesi*, 2 Kânunuevvel 1336.

37 *Dertli Gazetesi*, 20 Kânunuevvel 1336.

38 *Türkoğlu Gazetesi*, 25 Mart 1339.

39 Erol Evcin, *Birinci Dünya Savaşı'ndan Türkiye Cumhuriyeti'nin Kuruluşuna Bolu ve Çevresi (Olaylar ve İz Bırakanlar)*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara 2013, s.421-423.

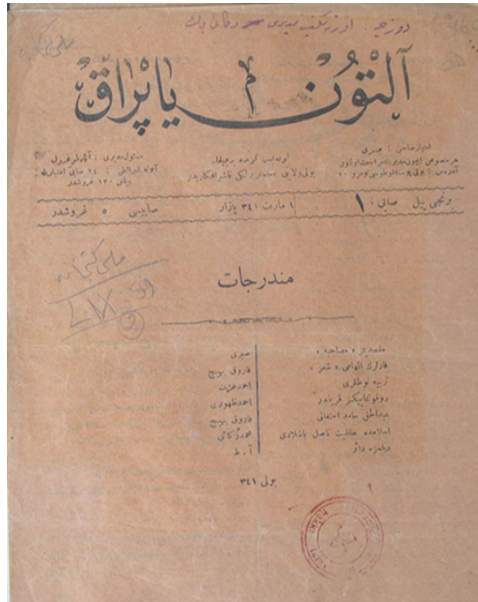
40 *Dertli Gazetesi*, 22 Mayıs 1339.

Bey, Kız Sanayi Mektebi Fransızca Muallimi Sermed Paşa, Orta Mektep Tarih ve Coğrafya Muallimi (Mehmet) İzzet Bey, Kız Sanayi Mektebi Müdür Muavini Macide Hanım'dır.⁴¹

Bolu Muallimler Birliği inkılâpların topluma yerleştirilmesi amacıyla, halk dershaneleri ve gece mektepleri açmıştır, öğretmenlerin ihtiyaçları için tasarruf ve yardım sandığını kurmuş, sivil toplum örgütlerinin faaliyetlerine maddi ve manevi destek sağlamış ve sağlanmıştır.⁴² milli ve dini bayramlarda üyeleri arasında birlik ve beraberliği sağlamak için kendi binasında bayramlaşmalar gerçekleştirmiş Birlik yararına okullarda müsamereler yapılmıştır.⁴³ Ayrıca Birlik üyesi öğretmenler Bolu merkezde bulunan orta ve ilk mekteplerde 1925-1926 eğitim-öğretim yılında okutulacak ders kitaplarını tespit etmişlerdir.⁴⁴ Ankara Muallimler Birliğinin bir şubesi olarak Bolu Maarif Müdürü Ahmet Talât (Onay) Bey'in başkanlığında kurulan Bolu Muallimler Birliği yürüttüğü yaygın eğitim faaliyetlerinin yanı sıra düzenli olarak eğitim odaklı dergiler çıkartmaya başlamıştır.

D) Altın Yaprak Mecmuası

Altın Yaprak Mecmuasının I. Sayısının kapak sayfası

Bolu Muallimler Birliği tarafından 1 Mart 1925- 31 Ağustos 1925 tarihleri arasında Altın Yaprak adıyla bir dergi yayımlanmıştır. Dergi Bolu Muallimler Birliği'nin ilk yayın organıdır. Altın Yaprak Mecmuası 1925 yılında on beş günde bir olmak üzere on üç sayı çıkartılmıştır. Her sayısı sekiz sayfadan oluşan derginin imtiyaz sahibi Sabri Bey, mesul müdürü Âgâh Tuğrul Bey'in olduğu görülmektedir. Ayda iki kez çıkacak olan derginin 24 sayı itibarıyla yıllık ücreti 130 kuruştur. Dergide genel olarak Türkiye'nin özel olarak da Bolu'nun eğitim-öğretim uygulamalarıyla ilgili konular ele alınmıştır. Dergide Bolu eğitim hayatının ait uygulamalara sıklıkla yer verilmiştir. Özellikle okulların düzenlediği törenler, gösteriler, müsabakalar ve okuyuculardan gelen mektuplara sıklıkla rastlanılmaktadır.

41 *Altın Yaprak*, S.4, 15 Nisan 1341, Bolu: Vilayet Matbaası, s.8.

42 *Altın Yaprak*, 1 Mart 1341, S.1.

43 *Altın Yaprak*, 5 Mayıs 1341, S.5, s.5.

44 *Altın Yaprak*, 15 Ağustos 1341, S.12.

Bolu Muallimler Birliğinin binasında çıkartılan dergide Bolu Türk Ocağı ve Bolu Muallimler Birliği'nin faaliyetleri okuyucularına aktarılmıştır.⁴⁵

Derginin bazı sayılarında ise kapaklarının dışında i sayfalarında da fotoğraflar bulunmaktadır. Bunlar arasında önemli görevlerde olan yöneticiler, öğretmenler, öğrenciler ile şehrin bazı okul, hastane ve Türk Ocağı binalarının fotoğrafları bulunmaktadır. Bolu'nun sosyal kültürel tarihinden izler barındıran dergide özellikle eğitime dair pek çok yazı ve makaleler bulunmaktadır. Bunlar arasında yer alan *Terbiye Notları* isimli makaleler taşradan eğitim anlayışına bakışı yansıtılmaktadır. Dergide halkı aydınlatmak için sağlık, biyoloji ve psikoloji gibi konularda makalelere yer verilmiştir. Ayrıca dil ve edebiyat konularında yazılar kaleme alınmış özellikle şiir, hikye, fıkra, bilmeceleciler yayımlanmıştır.⁴⁶

Altın Yaprak Mecmuasının çıkarıldığı dönemde Millî Mücadele kazanılmış, saltanat kaldırılmış ve Lozan Antlaşması imzalanmıştır. şeyh Sait İsyanının yarattığı sarsıntıya rağmen Cumhuriyet rejiminin yerleşmesi, inkılapların topluma benimsetilmesi gerekmektedir. Altın Yaprak Mecmuası da bu düşünceye sahip öğretmenlerin yayın organı olarak faaliyetlerini sürdürecektir. Dergi bir meslek örgütünün yayın organı olmasının yanı sıra siyasi, sosyal ve kültürel konularda ki yazılarıyla da farklı okuyucu kitlelerinin ilgisini çekmiştir. Cumhuriyet Döneminin taşradaki eğitim uygulamalarının halka aktarıldığı en önemli yayın organlarından birisi olmuştur. Türkiye Muallimler Birliğinin Bolu şubesi tarafından çıkartılan Altın Yaprak Dergisinin tüm sayılarının Osmanlıca orijinali günümüz Türkçesine çevrilip bir değerlendirmesi yapılarak "Altın Yaprak: Cumhuriyetin ilk Yıllarında Eğitime Taşradan Bir Bakış" adıyla kitap olarak Siyasal Yayınevi tarafından 2016 yılında yayımlanmıştır.⁴⁷

E) Yeşil Yaprak Dergisi

Yeşil Yaprak Dergisinin 2. sayısının kapak sayfası

45 *Altın Yaprak*, 1 Mart 1341, S.1, s.1.

46 Hilal zkaya, "Cumhuriyet Dönemi'nde Bir Eğitim Dergisi: Bolu'da "Altın Yaprak", *AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C.XVI, Bolu 2016, s. 283-284.

47 Fahri Kılıç, Mehmet Solak, Murat Tarhan, *Altın Yaprak, (Cumhuriyet'in İlk Yıllarında Eğitime Taşradan Bir Bakış)*, Siyasal Yayınevi, Ankara 2016, s. 11-30.

Bolu Muallimler Birliği tarafından çıkartılan Altın Yaprak Dergisinden sonra Yeşil Yaprak adıyla yeni bir dergi daha yayımlanmıştır. Bolu Muallimler Birliği'nin ikinci yayın organı olan dergi 1925-1927 tarihleri arasında çıkartılmıştır. Derginin imtiyaz sahibi Bolu Maarif Müdürü İbrahim Fehmi Bey, mesul müdürü ise Âgâh Tuğrul Bey'dir. İdarehanesi Bolu Muallimler Birliği'nin binası olan Yeşil Yaprak düzenli olarak ayda iki kez çıkartılan derginin 24 sayısının yıllık ücreti 130 kuruştur. Zengin bir içeriğe sahip Yeşil Yaprak, bir eğitim dergisi olmasının yanı sıra, kültür, sanat, edebiyat ve haberlerin yer aldığı süreli bir yayın organıdır. Yeşil Yaprak, Bolu'nun eğitim, sosyal, siyasi ve iktisadi tarihi açısından birinci elden kaynak olması bakımından önemli bir yere sahiptir. Dergide, genel olarak Türkiye'nin eğitim sorunlarını, özel olarak da Bolu'nun eğitim ve sosyo kültürel özelliklerini ele alınmıştır.

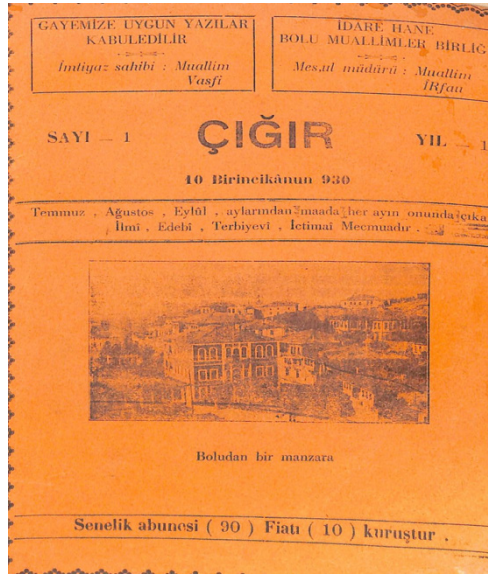
Yeşil Yaprak Mecmuasının ulaşılabildiğimiz 18 sayısının tamamı incelendiğinde Cumhuriyet döneminin ilk yıllarına ait taşra eğitim hayatına dair pek çok yazı ve haberin bulunduğu görülmektedir. Ayrıca dergiyi yayımlayan Bolu Muallimler Birliğine ait pek çok bilgi yer almaktadır. Yeşil Yaprak mecmuasının temel misyonu eğitim konuları olmakla birlikte toplumsal sorunlara ilişkin özellikle seri şekilde kaleme alınmış makalelere rastlanılmaktadır. Mecmuada genellikle öğretmenlerden oluşan bir yazar kadrosu hayata dair hemen hemen her konuda yazılar yayımlamışlardır. Siyasetten, ekonomiye, sağlığa, kültüre, edebiyattan, folklorla birçok konuda yazılar yayımlanmıştır. Özellikle Bolu ve yöresine ait edebi birikimin örnekleri derginin her sayısında görmek mümkündür. Mecmuanın daimî köşe yazarları arasında bulunan Ahmet İzzet, Ahmet Zuhuri, İrfan Mehmet, Mehmet Sermet makaleleri ile dikkat çekmektedirler. Dergide "Maarif Haberleri", başlığı altında yer alan sütunda daha çok Bolu ve ilçelerinde yürütülen eğitim-öğretim faaliyetlerine ilişkin haberlere de yer verilmiştir. Mecmuada Millî Mücadele dönemine ait hatıra türünden yazılara da yer verilmiştir. Yeşil Yaprak dergisinin hemen hemen her sayısında dönemin ruhuna uygun şiirlerde yayımlanmıştır. Türkiye Muallimler Birliğinin Bolu Şubesi tarafından çıkartılan Yeşil Yaprak Dergisinin Osmanlıca orijinali günümüz Türkçesine çevrilip bir değerlendirme yapılarak "Yeşil Yaprak: Cumhuriyetin İlk Yıllarında Eğitime Taşradan Bir Bakış" adıyla Siyasal Yayınevi tarafından 2018 yılında yayımlanmıştır.⁴⁸

Bolu Muallimler Birliği 1926 yılında Muallimler Birliği Genel Merkezine gönderdiği raporda yaptıkları faaliyetleri de bir rapor halinde sunmuşlardır. Raporda, ilmi ve terbiyevi odaklı konferanslar düzenlediklerini, on beş günde bir musiki müsamereleri düzenlediklerini, halka yeni yapılan inkılapların faziletlerini aktardıklarını, Cumhuriyet Bayramları ve diğer ulusal kutlama törenlerine katıldıklarını, vilayette yayınlanan gazetelere ve çıkardıkları Yeşil Yaprak dergisinde Cumhuriyet esaslarını anlattıklarını, köylerde görev yapan öğretmenlere yaz tatilinde inkılapların öneminin anlatıldığı toplantılar düzenlediklerini, Bolu'da dokuz yıldır kapalı bulunan Türk Ocağı şubesini Muallimler Birliği mensubu öğretmenler tarafından tekrar açıldığını, Ocağa 250 kişiyi üye yaptıklarını yürüttükleri faaliyetlerle Türklük şuurunu aşılamaaya çalıştıklarını, umumi konferanslar ve müsamereler yapıldığını, heyetler halinde köylere giderek inkılap ruhunu halka aşılamaaya çalıştıklarını, hem kadın ve hem erkekler olmak üzere iki halk dershanesi açtıklarını kursa katılan (40) kadın ve (60) erkeğin okuma yazma öğrendiğini, muallimler arasında 1500 lira sermayesi olan bir tasarruf sandığı tesis ettiklerini, elde ettikleri gelirle muhtaç sahibi öğretmen ve öğrencilere yardımda bulduklarını, eski kullanılmaz durumdaki bir okulu onarıp elektrik tesisatı ve gerekli teşrifatı yaptırarak birlik

48 Fahri Kılıç, Murat Tarhan, *Cumhuriyet'in İlk Yıllarında Eğitime Taşradan Bir Bakış*, Siyasal Yayınevi, Ankara 2018, s.12-28.

binası haline getirdiklerini, böylece..." bütün vilayetin en mükemmel en vasi en parlak bir içtima'gâhidir. Maddeten böyle olduğu gibi fikri neşriyatı müsamereleri ve konferansları ile ma'nen dahi vilayette yegâne bir menba'-ı nur bir menba'-ı fazilettir" haline getirdiklerini bildirmektedirler. Bolu Muallimler Birliği Türk Ocağı'nın yanı sıra Teyyare ve Himaye-i Etfal Cemiyeti ile birlikte de faaliyetler yürütmüştür. Raporda bu bilgi şu ifadelerle belirtilmiştir: "Muallimler Birliği Bolu'da teşekkül eden Tayyare Cemiyetinde temsil ettiği azasıyla azami faaliyeti göstermiştir. Fedakârlık ve hizmet itibariyle tebcile layık olan muallim hanım arkadaşlarımız memleket hanımlarını içtimaa davet ederek kadınlar arasında himaye-i etfal teşkilatı tesisine ve bu yüzden yetim yavrulara büyük yardımlar teminine muvaffak olmuşlardır. Hanım arkadaşlarımız bilhassa memleket kadınları arasında fazilet ve ahlak numunesi olarak yaptıkları inkılap hareketiyle ayrıca müesser olmuşlardır." Şeklinde ifadeler geçmektedir.⁴⁹

F) Çığır Dergisi

Çığır Dergisinin 1. Sayısının kapak sayfası

Bolu Muallimler Birliği Altın Yaprak, Yeşil Yaprak dergilerinden sonra Çığır Dergisi adıyla yeni bir eğitim dergisi daha yayımlamıştır. Toplam 7 sayı çıkartılan derginin, İmtiyaz sahibi Muallim Vasfi, Mesul Müdürü Muallim İrfan, yazarları İrfan Mehmet, Muallim Şükrü, Muallim F. Zehra, Muallim Tahsin, Muallim A. Refik ve talebe Saniye Hanım'dır. Bolu Vilayet Matbaasında basılan derginin idarehanesi Bolu Muallimler Birliği binasıdır. Aylık olarak yayımlanan derginin kapağında, Ağustos, Eylül aylarından maada her ayın onunda çıkar ilmi, edebi, terbiyevi, içtimai mecmuanın fiatı senelik 90 aylık 10 kuruştur ibaresi bulunmaktadır.⁵⁰

Çığır Dergisinin ilk sayısı 10 Aralık 1930 tarihinde yayımlanmıştır. Terbiye Muallimi İrfan Bey tarafından kaleme alınan "Gaye" başlıklı yazı da Mustafa Kemal Paşa'nın öncülüğünde gerçekleştirilen inkılaplara sıkı sıkıya sahip çıkılması ve savunulması gerektiği belirtilerek okullarda demokratik milli bir terbiye programının uygulanması

49 *Muallimler Birliği Dergisi*, Bolu Muallimler Birliği Raporu, Sayı: 10, Sene:1, 1926 Ankara.

50 Çığır, S.1, 1930.

tavsiye edilmiştir.⁵¹ İlk sayıda dikkat çeken bir diğer yazı ise 1929 yılı dünya ekonomik krizinin etkilerinin yansımalarının yer aldığı Çobanoğlu Vasfi tarafından yazılan “İktisat mefhumundan çıkarttığımız mana böylemi olmalı” adlı makaledir. Yazıda yerli üretime önem verilmediği, ithal mallarına rağbet gösterildiği, Bolu Türk Ocağı ve Türk Maarif Cemiyetinin dahi düzenlediği eşya piyngosunda ödöl olarak yabancı menşeiili malların verildiği, ithal ürünler yerine yerli ürünlerin tercih edilmesi gerektiği belirtilmektedir.⁵²

Dergi yayımlandığı zamanın ruhunu yansıtmaktadır. Dönemin eğitim anlayışına ve siyasi atmosferine ait izleri hemen her sayıda görmek mümkündür. İlk mektepten Darülfünuna kadar bütün eğitim uygulamalarının eleştirel bir bakış açısıyla irdelendiği yazılar bu günkü eğitim yaklaşımlarına rehberlik edecek niteliktedir. Örneğin Derginin 2. sayısında Vasfi Bey tarafından kaleme alınan “İlk Mekteplerle Tali Mektepler Arasındaki Uçurumlar” başlıklı yazıda, eğitimim temel taşıını İlk Mekteplerin oluşturduğu, orta eğitimin bu temel üzerine inşa edildiğini, ancak ilk mekteplerde istenilen nitelikte eğitim verilemediği için orta eğitimde başarı sağlanmadığı belirtilerek, ilk ve orta mektep arasındaki bu uçurumun bir an önce giderilmesi gerektiği ifade edilmiştir. Ayrıca İlk mekteplerdeki 60-70 kişilik sınıflar, henüz yeni Türk alfabesini öğrenememiş çocuklar, gündüz okullarda gece halk eğitim kurslarında görev yapan öğretmenlerin iş yüklerinin fazlalığı, okullarda din dersi verilmediği düşüncesi ile aile büyüklerinin çocuklarına dini eğitim verme çabasının yarattığı ikilem, öğretmen okullarında asri eğitimden yoksun müfredat ve anlayışsız idarecilerinin tutumları gibi o dönemin eğitim uygulamalarında yaşanan temel sorunlar dile getirilmiştir.⁵³

Ayrıca derginin⁵⁴ hemen hemen bütün sayılarında milli ekonominin ve tutumluluğun ele alındığı yazılarla birlikte Kubilay Olayının ele alındığı yazılar bulunmaktadır. Toplam 7 sayı çıkartılan dergide tamamı öğretmenlerden oluşan bir yazı yazar kadrosunun olduğu görülmektedir. Türkiye'nin güncel konuları dergide yer alırken eğitim içerikli yazıların çokluğu dikkat çekmektedir. Ayrıca edebi yönden çok zengin yazılarında varlığı gözden kaçmamaktadır. Dergide sıklıkla yer verilen bir diğer yazı türü de çevirilerden, oluşan metinlerdir. Genellikle eğitim, konulu yazıların yanı sıra şiir, piyes, tiyatro çeviri yazılarına da derginin hemen hemen her sayısında yer verilmiştir.

Çığır Dergisinin son sayısı 10 Haziran 1931 tarihinde yayımlanmıştır. Derginin bu son sayısında İrfan Beyin “Hürriyete Hürriyet Yoluyla Ulaşılr” adlı makalesi, Hamdi beyin, “Mektep Ve Aile Yardımlaşmaları” adlı yazısı, “Çığırın Vecizeleri” adlı sütun, Avni ve İhsan beylerin tercüme ettiği “Rusonun Emili” yazısı, Talat Mümtaz Beyin “Resim Ve El İşinin Tedrisatta Mevkii” adlı makalesi, Tahsin Beyin “Hayvanların Nebatlara Benzeyişleri” adlı makale, Behiç Enver Beyin “Balthasar” isimli hikayesi, Turgut Beyin “Kitabe” isimli şiiri, Avni Beyin “Kubilayın Tabutu Karşısında” isimli yazısı, Bolu'da düzenlenen “Sergi” haberleri Fehmi Beyin “Hazan Perisi” isimli şiiri, Refik Beyin “Şehvet Kurbanı” isimli hikayesi, Vehbi Cem Beyin “Biz Türküz Türk” isimli şiirinden oluşmaktadır.⁵⁵ Ayrıca derginin bu sayısında Hız isimli ilim sanat gazetesi ile Nihal Atsız tarafından çıkartılan “Atsız Mecmua” isimli derginin de tanıtımı yapılmaktadır.

Çığır Dergisinin tüm nüshaları Bolu Belediyesinin kent müzesinde bulunmaktadır. Derginin yayın hayatı sona erdikten sonra Bolu Muallimler Birliğinin bir yeni yayın

51 Çığır, s.1. 1930.

52 Çığır, s.1, 1930.

53 Çığır, s.2. 1930.

54 Çığır, s.7, 1931.

55 Çığır Dergisi, 7.

çıkarttığı görülmemektedir. Ancak birlik faaliyetlerini kapatılıncaya kadar yürütmeye devam etmiştir. Üyeleri arasındaki birlik ve beraberlik duygusunu arttırmak için Taşoluk yaylasına piknik düzenlediğini bu gezinin de vilayet gazetesinde haber olarak yer aldığı görülmektedir.⁵⁶ Ayrıca Bolu muallimler Birliği taşrada en aktif faaliyet yürüten şubelerden birisi olduğunu 1936 yılına ait bir yardım makbuzundan da görmek mümkündür.⁵⁷

Bolu Muallimler Birliği yardım makbuzu

Sonuç

Muallimler Birliği, II. Meşrutiyet'in ilan edilmesiyle birlikte Encümen-i Muallimin daha sonra Muallime ve Muallimler Cemiyeti ardından da Türkiye Muallimler Birliği adını alarak bütün eğitimcileri kapsayan bir örgüt haline gelmiştir. Öğretmenlerin dayanışma ve yardımlaşmalarını sağlamak ve haklarını korumak için kurulan muallim cemiyetleri, İmparatorluk'tan Cumhuriyet'e geçişte yaşanan dönüşüm sürecinde, Millî Mücadele'nin topluma aktarılmasında ve erken Cumhuriyet döneminde gerçekleştirilen inkılapların topluma tanıtılıp benimsetilmesinde önemli bir rol oynamıştır.

Kısa sürede Anadolu'nun pek çok yerinde açılan şubeleri ile etkin bir sivil toplum kuruluşuna dönüşen Muallimler Birliğinin bir şubesi de Muallimler Birliği olarak Bolu'da kurulmuştur. Ankara Muallimler Birliğinin bir şubesi olarak Bolu Maarif Müdürü Ahmet Talât (Onay) Bey'in başkanlığında kurulan Bolu Muallimler Birliği öğretmenler arasında dayanışmayı birlik ve beraberlik duygusunu yükseltmeyi özlük haklarını iyileştirmeyi halk dersaneleri gece mektepleri konferanslar gibi yürüttüğü yaygın eğitim faaliyetlerinin ilave olarak Bolu merkezde bulunan ilk ve ortaokullarında okutulacak ders kitaplarının belirlenmesinde etkin rol oynamıştır.

Bolu Muallimler Birliği bu çalışmalarının yanı sıra Altın Yaprak, Yeşil Yaprak ve Çiğir adıyla düzenli olarak eğitim odaklı dergiler yayımlamıştır. Bu dergilerden ilki Altın Yaprak Bolu Muallimler Birliği'nin ilk yayın organıdır. Altın Yaprak Mecmuası, genel olarak Türkiye'nin özel olarak da Bolu ilinin eğitim sorunlarını ve bunların çözüm yollarını ele

⁵⁶ Bolu Gazetesi, 24 Haziran 1931

⁵⁷ Bolu Muallimler Birliğinin Yardım Makbuzu, 1 Haziran 1936.

almıştır. Mecmuada, halkı eğitici, temel sağlık ve basit tarım teknikleri, günlük hayata ait yazılar, yerel masallar, tiyatro denemeleri ve şiirlere de yer verilmiştir. Altın Yaprak Dergisi on üç sayı çıkarıldıktan imtiyaz sahibi Maarif Müdürü Avni Bey'in ölümü üzerine yayınlarına ara vermek zorunda kalmıştır.

Bolu Muallimler Birliği tarafından yeni bir dergi daha çıkarılmaya başlanmıştır. Şehrin ormanlarından ve yeşilliğinden esinlenilerek Yeşil Yaprak adı verilen dergi bir eğitim dergisi olmasının yanı sıra, kültür, sanat, edebiyat ve eğitim uygulamalarına ait haberlere yer verildiği bir kültür sanat dergisidir. Zengin bir içeriğe sahip olan dergide özellikle eğitime dair pek çok yazı ve makaleler bulunmaktadır. Derginin yazar kadrosunun dışında okuyucuların da yazılarına yer verilmiştir. Sosyal, kültürel ve bilimsel yazıları barındıran dergi toplam on sekiz sayı yayımlanmıştır.

Bolu Muallimler Birliği Altın Yaprak, Yeşil Yaprak dergilerinden sonra Çığır adıyla yeni bir dergi daha yayımlamıştır. Dergi yayımlandığı zamanın ruhunu yansıtmaktadır. Dönemin eğitim anlayışına ve siyasi atmosferine ait izleri hemen her sayıda görmek mümkündür. İlk mektepten Darülfünuna kadar bütün eğitim uygulamalarının eleştirel bir bakış açısıyla irdelendiği yazılar bu günkü eğitim yaklaşımlarına rehberlik edecek niteliktedir. Ayrıca derginin hemen hemen bütün sayılarında milli ekonominin ve tutumluluğun ele alındığı yazılarla birlikte Kubilay Olayının ele alındığı yazılar bulunmaktadır. Toplam 7 sayı çıkartılan dergide tamamı öğretmenlerden oluşan bir yazı yazar kadrosunun olduğu görülmektedir. Türkiye'nin güncel konuları dergide yer alırken eğitim içerikli yazıların çokluğu dikkat çekmektedir. Ayrıca edebi yönden çok zengin yazılarında varlığı gözden kaçmamaktadır. Dergide sıklıkla yer verilen bir diğer yazı türü de çevirilerden, oluşan metinlerdir. Genellikle eğitim, konulu yazıların yanı sıra şiir, piyes, tiyatro çeviri yazılarına da derginin hemen hemen her sayısında yer verilmiştir.

KAYNAKÇA

- Akyüz, Yahya, (2007), "Doğuşunun Yüzüncü Yılında Türkiye'de Öğretmen Örgütlenmesinin İlk On Yılına Bakışlar (1908-1918)", *Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi(OTAM)*, S.22 Ankara, s.8-11.
- Akyüz, Yahya, (1980), *Öğretmen Örgütlenmesi, Türkiye, Fransa, İsviçre'de ve Uluslararası Kuruluşla Etkinlikler Sorunlar*, Ankara Üniversitesi Yayınları, Ankara.
- Akyüz, Yahya, (1948), *Türkiye'de Öğretmenlerin Toplumsal Değişmedeki Etkileri 1848-1940*, Doğan Basımevi, Ankara.
- Altın Yaprak*, S.4, 15 Nisan 1341, Bolu: Vilayet Matbaası, s.8.
- Altunya, Niyazi, (1948), *Türkiye'de Öğretmen Örgütlenmesi (1908-1998)*, Ürün Yayınları, Ankara x.
- Atuf, Nafi, (1930), *Türkiye Maarif Tarihi Hakkında Bir Deneme*, Muallim Ahmet Halit Kitaphanesi, Ankara.
- Başbakanlık Osmanlı Arşivleri*, Tarih 24/B/1328, DosyaNo113, Gömlek No54, Fon Kodu DH. MUI
- Bolu Gazetesi*, 24 Haziran 1931.
- Bolu Muallimler Birliğinin Yardım Makbuzu*.
- Cumhuriyet*, 27 Ağustos 1924.
- Çankaya, Ali, (1969), *Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler (1859-1968)*, C.3, Ankara.
- Çığır Dergisi.
- Dertli Gazetesi*, 15 Mayıs 1339.

- Dönmez, Cengiz, (2008), *Tarihi Gereğçeleriyle Harf İnkılâbı ve Kazanımları*, Gazi Kitabevi, Ankara.
- Ergün, Mustafa, (1982), *Atatürk Devri Türk Eğitimi*, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Yayınları, Ankara.
- Evcin, Erol, (2013), *Birinci Dünya Savaşı'ndan Türkiye Cumhuriyeti'nin Kuruluşuna Bolu ve Çevresi (Olaylar ve İz Bırakanlar)*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara.
- Göldaş, İsmail, (1981), *Milli Kurtuluş Savaşı'nda Öğretmenler*, Öğretmen Dünyası Yayınları, İstanbul.
- Güneş, Günver, Müslime Güneş, (2008), "Türk Ocakları ve Harf İnkılâbı", *80. Yılında Türk Harf İnkılâbı Uluslararası Sempozyumu, Yeditepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü* İstanbul 10-11 Kasım 2008, s. 187-197.
- Hâkimiyet-i Milliye*, 1 Temmuz 1926.
- KILIÇ, Fahri, - Tarhan, Murat, (2018), *Yeşil Yaprak Cumhuriyet'in İlk Yıllarında Eğitime Taşradan Bir Bakış*, Siyasal Yayınevi, Ankara.
- Kılıç, Fahri, (2011), "*Bolu Müdâfaa-i Hukuk Cemiyeti ve Faaliyetleri*", *AİBÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, S.11(1), 2011, s.35.
- Kılıç, Fahri, Solak, Mehmet, Tarhan, Murat, (2016), *Altın Yaprak, (Cumhuriyet'in İlk Yıllarında Eğitime Taşradan Bir Bakış)*, Siyasal Yayınevi, Ankara, s. 11-30.
- Kılıç, Fahri, Tarhan, Murat, (2018), *Cumhuriyet'in İlk Yıllarında Eğitime Taşradan Bir Bakış*, Siyasal Yayınevi, Ankara 2018.
- Kılıç, Fahri, (2012), *Yeni Türk Alfabesinin Kabulü Ve Öğretiminde Kullanılan Yöntemler-Araçlar*, Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara 2012.
- Milli Gaye Mecmuası*, Mart 1923, S.8, s.1.
- Muallimler Birliği Dergisi*, Bolu Muallimler Birliği Raporu, Sayı: 10, Sene:1, 1926 Ankara.
- Muallimler Cemiyeti Nizamnamesi*, Matbaa-i Amire, İstanbul 1335.
- Muallimler Mecmuası*, C. 8, Sayı:12, 15 Teşrin-i Sani 1930, s. 62.
- Nurdoğan, Arzu M., (2007), "Türkiye'de Öğretmenlik Mesleğinde Sosyal Dayanışma Fikrinin Doğuşu: Muallim Cemiyetleri (1908-1914)", *Türk Kültürü İncelemeleri Dergisi*, İstanbul 2007, S.17, s.65-66.
- Orhan, Ahmet, (2001), *Cumhuriyet Dönemi Öğretmen Örgütlenmesi*, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı Yayınları, İstanbul 2001.
- Oymak, Filiz, (2009), *Türkiye Muallimler Birliği Mecmuasının Sistemantik Tahlili*, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Denizli 2009.
- Özdemir, Nuray, (2014), *Osmanlıdan Cumhuriyete: Bir Cemiyet Kadını Nakiye Elgün*, Phoenix Yayınevi, Ankara 2014.
- Özkaya, Hilal, (2016), "*Cumhuriyet Dönemi'nde Bir Eğitim Dergisi: Bolu'da "Altın Yaprak"*", *AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C.XVI, Bolu 2016, s. 283-284.
- Öztürk, Selahattin, (2001), "Osmanlıca Eğitim, Çocuklar ve Gençlere Dair Süreli Yayınlar (Bir Bibliyografya Denemesi)", *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, EDAM, S.1, Haziran, İstanbul 2001, s:210-220.
- Pustu, Yunus, (2017), "Türkiye Muallimler Birliği Genel Merkezi Ve Şubelerinin Neşrettiği Mecmualar", *Çukurova Araştırmaları Dergisi*, S.5, Adana 2017, s.69.
- Şahin, Mustafa, (2014), "Türkiye'de Öğretmen Örgütlenmelerine Bir Örnek: Ege Bölgesi Köy Öğretmenleri Derneği", *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, S.XIV/28, Ankara 2014, s.281-282.

TBMM Zabıt Ceridesi, 21 Temmuz 1920.

Tunaya, Tarık Zafer, (1984), *Türkiye’de Siyasal Partiler*, Hürriyet Yayınları, C. I, İstanbul 1984.

Türkoğlu Gazetesi, 25 Mart 1339.

Uygun, Selçuk, (2009), “Öğremen Örgütlenmesinin 100. Yılında Öğretmen Örgütleri Ve Çanakkale Muallimler Birliği” *Çağdaş Eğitim Dergisi*, Yıl: 34, Sayı: 363, Ankara 2009, s.18-20.

Vakit Gazetesi, 23 Ağustos 1924.

Yaşaroğlu, Ahmet Halit, (1949), “Meşrutiyetten Sonra İlk Muallimler Cemiyeti”, *Öğretmen*, İstanbul 1949, C. 3, S. 25, s. 8-9.